

PLAN DE IGUALDADE

***CEP CELSO EMILIO FERREIRO
VIGO***

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓN

2. CONTEXTUALIZACIÓN DO PLAN DE IGUALDADE

3. MARCO NORMATIVO

4. OBXECTIVOS E ACTUACIÓNS

5. SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN

6. GLOSARIO

1. INTRODUCCIÓN

Educar é proporcionar unha formación integral promovendo o desenvolvemento pleno da persoa que a axude a configurar a súa identidade. Coeducar implica educar sen diferenciar as mensaxes en función do sexo. A coeducación é un estilo educativo, unha convivencia entre os sexos afastada da opresión mutua, tendente a unha relación de xustiza e respecto e unha oportunidade efectiva entre nenos e nenas.

Ultimamente obsérvase un aumento dos estereotipos sexistas e condutas discriminatorias entre o alumnado dos centros educativos. Estas condutas inflúen na convivencia escolar o que orixina un aumento dos conflitos entre rapaces e rapazas.

A coeducación preséntase como unha das ferramentas máis útiles e potentes para poder acabar coa desigualdade sendo a escola unha plataforma excelente para a superación dos prexuízos sexistas e acadar un cambio das practicas sociais non desexables.

Este Plan xurde coa esperanza de traballar por unha verdadeira e efectiva coeducación poñendo en marcha accións que teñen como obxectivo impulsar e fomentar o desenvolvemento dunha educación onde os nenos e nenas gocen das mesmas oportunidades en todos os ámbitos da vida. Neste senso o noso Plan de Igualdade tenta articular unhas estratexias de intervención que xerarán uns cambios na nosa comunidade educativa contribuíndo á transformación da sociedade e polo tanto a unha igualdade real entre homes e mulleres.

Pretendemos abordar a temática da coeducación e a violencia de xénero desde un enfoque estrutural, integral e transversal; recollendo de forma sistemática as medidas que imos desenvolver nos diferentes ámbitos educativos dirixidas tanto ao alumnado,

ao profesorado e comunidade educativa en xeral. Cremos que dende as aulas podemos ensinarlle aos nenos e nenas unha visión do mundo e da sociedade libre de prexuízos e estereotipos tendo claro que unha das necesidades no camiño da aceptación de todos os modelos é, dalgunha maneira, traballar a súa visibilidade.

Os principios orientadores fundamentais deste Plan serán:

Transversalidade e valores. Impregnando o currículo, a organización e xestión do centro, as propostas lectoras e as dinámicas da biblioteca mellorando a cultura institucional mediante a inclusión da perspectiva de xénero na elaboración de todas as actuacións que afecten á comunidade educativa. Os valores masculinos e femininos deben ser analizados tomando o mellor de cada xénero para crear seres humanos sensibles, respectuosos e responsables.

Inclusión. Á máxima do Plan será IGUAIS E DIFERENTES, que resume o sentido do principio de inclusión. Os papeis tradicionais asignados deben ser analizados e corrixidos, os estereotipos derrubados e sobre todo aqueles que catalogan a nenas e mulleres xa que hai diversas formas de ser muller como hai diversas formas de ser home.

Paridade. Constitúe un dereito e un principio fundamental necesario para a consecución de maiores cotas de xustiza e liberdade no exercicio de dereitos equitativos. Esixe por unha parte a participación equilibrada das mulleres e dos homes na toma de decisións na vida do centro e no contexto familiar e social.

Linguaxe. Ao longo da historia a linguaxe é primordialmente masculino e, ás veces, as nenas e mulleres non se senten identificadas. Tratarase de facer visible unha linguaxe feminina e utilízala aínda que se recarguen os textos.

Xogo e o Xoguetes. Favorecen a necesidade de moverse, curiosar, crear, relacionarse, expresarse e intercambiar vivencias e pensamentos ao mesmo tempo que socializan e estimulan a comunicación. Inculcan ideas, crenzas, valores sociais,

expectativas e ofrecen modelos de actuación e proporcionan unha fonte de imaxinación e creación. Todos estes elementos inflúen profundamente na construción da personalidade e identidade das persoas, por iso debemos ser conscientes do importante papel que desempeñan.

Desenvolvemento afectivo-emocional. Integrarase nos diferentes contidos curriculares a través da consciencia emocional, autocontrol emocional e autoestima.

Sen dúbida, o sistema educativo é un ámbito privilexiado para estimular todas as transformacións, e partindo dos protocolos establecidos e relacionados coa igualdade, abordarase un traballo sistemático e organizado que interveña sobre as condutas contrarias á convivencia por razóns de xénero.

2. CONTEXTUALIZACIÓN: PUNTO DE PARTIDA

2.1.- CONTEXTUALIZACIÓN DO CENTRO

O CEP Celso Emilio Ferreiro está situado nun barrio obreiro de Vigo.

O alumnado escolarizado provén tanto de Coia como do barrio de Navia, de recente creación e en plena expansión.

Económica e socioculturalmente, a zona pódese caracterizar, en termos xerais, como pertencente a un estrato medio ou medio baixo. A poboación desenvolve o seu labor principalmente no sector de servizos e na industria (automoción, naval, conserveira).

O centro dispón de diferentes servizos para facilitar a conciliación familiar (aula matinal, comedor, tardiña na escola, transporte escolar) ademais de diferentes programas que redundan na formación do alumnado (ABALAR, sección bilingüe, refórza-T, auxiliar de conversa) e actividades extraescolares organizadas dende a ANPA.

O horario lectivo desenvólvese en xornada continua de mañá, de 9 a 14 horas.

3. MARCO NORMATIVO

A Constitución española de 1978 recoñeceu no artigo 14 a igualdade ante a lei por razón de sexo, pero, máis alá dese recoñecemento formal, estableceuse no artigo 9.2 que é unha obriga dos poderes públicos promover as condicións para que esa igualdade sexa real e efectiva e, de xeito moi similar, o noso Estatuto de autonomía atribúelles a mesma obriga aos poderes públicos no ámbito da nosa Comunidade Autónoma, de tal xeito que a promoción da igualdade debe estar presente en toda a actividade administrativa autonómica e en concreto na que ten que ver coa regulación e co fomento da educación, materia na que tamén o Estatuto atribúe competencia plena á nosa Comunidade Autónoma en toda a súa extensión, niveis e graos, modalidades e especialidades sen prexuízo do disposto na Constitución e nas leis orgánicas para a competencia estatal.

O artigo 1 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, establece como principio da educación “o desenvolvemento, na escola, dos valores que fomenten a igualdade efectiva entre homes e mulleres, así como a prevención da violencia de xénero”. No artigo 2 dise que o sistema educativo se orientará á consecución de determinados fins, entre os que salienta a “educación no respecto dos dereitos e liberdades fundamentais, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres

A Lei orgánica 3/2007, do 22 de marzo, para a igualdade de mulleres e homes establece:

Artigo 23. “A educación para a igualdade de mulleres e homes. O sistema educativo incluírá entre os seus fins a educación no respecto dos dereitos e liberdades fundamentais e na igualdade de dereitos e oportunidades entre mulleres e homes. Así mesmo, o sistema educativo incluírá, dentro dos seus principios de calidade, a eliminación dos obstáculos que dificultan a igualdade efectiva entre mulleres e homes e o fomento da igualdade plena entre unhas e outros.”

Artigo 24. Integración do principio de igualdade na política de educación. 1. As administracións educativas garantirán un igual dereito á educación de mulleres e homes a través da integración activa, nos obxectivos e nas actuacións educativas, do principio de igualdade de trato, evitando que, por comportamentos sexistas ou polos estereotipos sociais asociados, se produzan desigualdades entre mulleres e homes. 2. As administracións educativas, no ámbito das súas respectivas competencias, desenvolverán, con tal finalidade, as seguintes actuacións :

a) A atención especial nos currículos e en todas as etapas educativas ao principio de igualdade entre mulleres e homes.

b) A eliminación e o rexeitamento dos comportamentos e contidos sexistas e estereotipos que supoñan discriminación entre mulleres e homes, con especial consideración a elo nos libros de texto e materiais educativos.

c) A integración do estudo e aplicación do principio de igualdade nos cursos e programas para a formación inicial e permanente do profesorado.

d) A promoción da presenza equilibrada de mulleres e homes nos órganos de control e de goberno dos centros docentes.

e) A cooperación co resto das Administracións educativas para o desenvolvemento de proxectos e programas dirixidos a fomentar el coñecemento e a difusión, entre as persoas da comunidade educativa, dos principios de coeducación e de igualdade efectiva entre mulleres e homes.

f) O establecemento de medidas educativas destinadas al recoñecemento e ensinanza do papel das mulleres na Historia.

Decreto lexislativo 2/2015, do 12 de febreiro, polo que se aproba o texto refundido das disposicións legais da Comunidade Autónoma de Galicia en materia de igualdade establece:

Artigo 17. O currículo regulador do sistema educativo.

A Xunta de Galicia adoptará, dentro das súas competencias, as medidas conducentes a lles proporcionar, tanto ás mulleres coma aos homes, unha educación para a igualdade.

2. A Xunta de Galicia incluírá nos programas de formación do profesorado, como materia específica, a igualdade e a violencia de xénero.

Artigo 18. Erradicación de prexuízos nos centros docentes.

2. De forma directa, as docentes e os docentes non permitirán ningunha forma de machismo e de misoxinia que puidese existir no seo da comunidade escolar e, nomeadamente, entre nenos e nenas e adolescentes, aplicarán activamente principios pedagóxicos de respecto á identidade e á imaxe das mulleres.

Artigo 22. Inclusión da realidade LGTBI nos plans de estudos. A consellaría competente en materia de educación incorporará a realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual nos contidos transversais de formación de todo o alumnado de Galicia naquelas materias en que sexa procedente, dará audiencia ao Consello e, de ser o caso, escoitará as asociacións, organizacións e colectivos LGTBI. Así mesmo, visibilizaranse na educación os diferentes modelos de familia establecidos nesta lei. Ademais, revisará os contidos de información, divulgación e formación que xa existan nos distintos niveis de ensino e noutros ámbitos formativos.

Artigo 23. Actitudes. A Administración educativa galega, en colaboración co departamento competente en materia de igualdade, fomentará a realización de actividades dirixidas á comunidade escolar para a prevención de actitudes e comportamentos discriminatorios pola orientación sexual ou a identidade de xénero.

Artigo 24. Formación do persoal docente Estableceranse actividades de formación para o persoal docente existente.

Artigo 26. Combater o acoso e favorecer a visibilidade 1. Estableceranse actuacións para combater o acoso escolar por razón de orientación sexual ou identidade de xénero, favorecendo a visibilidade do alumnado LGTBI e a plena normalidade das distintas orientacións sexuais e identidades de xénero. Así mesmo, informarase sobre os mecanismos de denuncia dos casos de acoso. 2. Para os efectos de favorecer a visibilidade e de integrar de forma transversal a diversidade afectivo-sexual nos centros escolares, a consellaría competente en materia de educación favorecerá nos centros sostidos con fondos públicos a realización de actividades

específicas próximas a datas de celebracións internacionais relacionadas co recoñecemento efectivo de dereitos a persoas lesbianas, gays, transexuais, bisexuais e intersexuais".

O Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia establece como un obxectivo da educación primaria desenvolver unha actitude contraria aos "prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo - sexual".

O Decreto 8/2015, do 8 de xaneiro, polo que se desenvolve a Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa en materia de convivencia escolar (DOG do 27 de xaneiro), contempla a integración do principio de igualdade entre mulleres e homes, para o que resolve establecer, sobre a base dun diagnóstico previo, as necesidades, os obxectivos, as directrices básicas e as actuacións, incluíndo a mediación na xestión dos conflitos, e conterá actuacións preventivas, reeducadoras e correctoras.

4. OBXECTIVOS E ACTUACIÓNS

4.1.- OBXECTIVOS

4.1.1.- Revisar e impulsar a utilización dunha linguaxe non sexista nos documentos do Centro, circulares dirixidas a Comunidade Educativa, carteis, páxina web e blogs.

4.1.2.- Promover actuacións encamiñadas á sensibilización e prevención da violencia de xénero .

4.1.3.- Fomentar dinámicas educativas libres de estereotipos de xénero .

4.1.4.- Promover o respecto cara á diversidade sexual e de xénero.

4.2.- ACTUACIÓNS

4.2.1.- De acordo cos principios de igualdade e inclusión, non se realizarán no centro actuacións diferenciadas por sexo, e se por algunha causa concreta e plenamente xustificada esta diferenciación fose necesaria, terase sempre en conta a identidade de xénero manifestada e coa que o alumno ou a alumna se sinte identificado.

4.2.2.- A comunidade educativa dirixirase ao alumnado polo nome que se acorde na reunión de coordinación establecida entre a dirección, a titoría, o departamento de orientación e o/a alumno/a (ou representantes legais). Tamén se utilizará este nome naquela documentación non regulamentada legalmente e en todas aquelas comunicacións formais e informais que non teñan efectos administrativos ou xurídicos, en tanto non se proceda á modificación dos datos rexistrados e se acredite o dito cambio de xeito inequívoco.

4.2.3.- Facilitaráselle ao alumnado o acceso aos vestiarios e aseos correspondentes ao xénero co que se sente identificado cando existan unicamente espazos diferenciados, e poñeranse en marcha as medidas organizativas que se estimen e garantírase o dereito, a elixir a propia imaxe, tanto no vestir como en calquera outro aspecto, ao xénero que sente como propio.

4.2.4.- Garantírase a difusión da realidade sobre a identidade de xénero entre a comunidade educativa. En todo o proceso actuarase de acordo co dereito á privacidade do alumnado e de todos os membros da comunidade educativa.

4.2.5.- Para os efectos de determinar as actuacións e forma de proceder, tanto no relativo ao tránsito, como en calquera outra situación que puidese sobrevir, tomaranse as decisións acordadas na reunión de coordinación realizada entre a dirección do centro, o/a menor transexual, os seus representantes legais, o departamento de orientación e o titor ou titora do alumno ou alumna. En todo caso, o menor será sempre informado e consultado, facilitándolle o sentirse cómodo e salvagardado.

4.2.6.- Tal e como recolle a normativa na materia, revisarase o Plan de Convivencia do centro que recollerá o protocolo de prevención, detección e tratamento do acoso e do ciberacoso, e os procedementos para a corrección de condutas contrarias á convivencia, no que se inclúen as condutas de acoso, discriminación, violencia de xénero ou maltrato ao menor transexual. No caso de detectarse, actuarase segundo o previsto nos ditos protocolos. Cando se constate que o atentado contra a dignidade do/a menor foi por causas relacionadas coa súa identidade de xénero, aplicaranse as medidas correctoras correspondentes e, en particular, a expulsión de centro, temporal ou definitiva, da persoa infractora, como medida correctora asociada ás condutas que vulneran a dignidade persoal doutros membros da comunidade educativa que teñen como orixe ou consecuencia unha discriminación ou acoso baseado no sexo, orientación sexual ou identidade sexual, segundo se recolle no artigo 124 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación segundo a redacción dada pola Lei 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa.

Calquera membro da comunidade escolar que teña coñecemento ou sospeita dunha situación de acoso escolar, violencia de xénero ou maltrato infantil de calquera alumno ou alumna, por identidade de xénero dentro do centro escolar, ten a obriga de poñelo en coñecemento dos responsables do centro segundo o procedemento que se establece no plan de convivencia.

Naqueles casos nos que, a causa da actitude da familia, dun ou de ambos proxenitores, cara á identidade de xénero do alumno ou da alumna, se detecten indicios de non respecto da identidade sexual do ou da menor, que poidan supoñer unha situación de maltrato, ao obxecto de garantir o interese superior do menor,

actuarase segundo os protocolos establecidos polos servizos de asistencia e protección de menores.

4.2.7.- Realizaranse actuacións de información e sensibilización sobre diversidade sexual e de xénero dirixidas ao alumnado e á comunidade escolar, con especial atención ao recoñecemento e normalización da realidade transexual, incluíndo actividades de autoconecemento, coñecemento mutuo, empatía, aprecio e comunicación para favorecer a cohesión do grupo. Durante este curso estas charlas estarán dirixidas ao profesorado e alumnado de 4º, 5º e 6º e correrán a cargo da Asociación ARELAS. Cara ao próximo curso, reservarase un presuposto para levar a cabo obradoiros de concienciación para o alumnado de 1º, 2º e 3º impartidos pola mesma asociación.

4.2.8.- Poñerase á disposición da comunidade educativa un catálogo de libros, manuais e material audiovisual, que figuran no departamento de orientación, que inclúen a temática da diversidade sexual e se adecúan á finalidade do respecto e a dignidade para a ampla diversidade que existe dentro do seo da condición humana.

4.2.9.- Promocionarase o respecto cara á diversidade sexual e de xénero implementando actividades relacionadas, en datas sinaladas tales coma: “Día Internacional contra a Violencia cara á Muller”(25 de novembro), “Día da Paz” (30 de xaneiro), “Día da Muller Traballadora” (8 de marzo)...

5. SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN

Para asegurar o éxito deste Plan é necesario definir e poñer en marcha mecanismos de seguimento das actuacións e medidas que o desenvolven, á vez que estratexias de avaliación que permitan valorar dunha maneira sistemática e rigorosa o alcance real das devanditas actuacións e ofrecer información relevante para

orientar a toma de decisións para potenciar os logros e a corrir as posibles disfuncións.

Trátase dunha avaliación que se entende como un exercicio de responsabilidade individual e tamén colectiva, e que implica un proceso de reflexión e análise sobre as actuacións que se van desenvolvendo e sobre o resultado das mesmas. Pero, tamén, dunha avaliación que estimule a participación de todas as persoas implicadas no desenvolvemento do Plan.

Utilizaremos durante todo o proceso unha avaliación continua e formativa. Avaliaranse as actuacións, alumnado, profesorado, implicación das familias tendo en conta:

- ✓ Nivel de consecución dos obxectivos
- ✓ Dinámica de traballo
- ✓ Grao de incidencia na aula e o centro
- ✓ Materiais elaborados e utilizados
- ✓ Problemas detectados
- ✓ Valoración global do traballo realizado

5.1.-Indicadores de logro

A tarefa terá éxito a efectos de avaliación, do alumnado, do profesorado e da propia tarefa se:

- A participación e implicación do alumnado, profesorado e familias implicadas foi boa.
- Se a dinámica dos grupos foi verdadeiramente fluída e cooperativa.
- Se o grao de autonomía dos grupos e o material elaborado foi de calidade, e libre de rumbos sexistas.

- Se as controversias conceptuais e a reflexión colectiva e individual en torno ao tema achegaron valores de equidade e xustiza social.
- Se se utilizou unha linguaxe integradora con ambos os sexos e libre de prexuizos.
- Se o ambiente favoreceu a expresión libre dos sentimentos.

Teremos en conta os seguintes **criterios**:

1. Criterios de Avaliación para o alumnado:

- Utiliza ou sabe utilizar a linguaxe coeducativo.
- Respecta as diferenzas dos compañeiros/ as.
- Valora e participa nas actividades propostas.
- Discrimina entre imaxes sexistas e non sexistas.

2. Respecto ao profesorado:

- Grao de implicación no proxecto.
- Capacidade para deseñar estratexias e recursos.

6.- GLOSARIO

A continuación expónse unha relación dos principais termos en materia de igualdade que pretenden ser de utilidade para o profesorado dos centros educativos así como para todas aquelas persoas que leven a cabo as medidas recollidas neste Plan:

- ❖ **ACOSO MORAL POR RAZÓN DE XÉNERO:** a situación en que se produce un comportamento non desexado relacionado co sexo ou xénero dunha persoa, co propósito ou o efecto de atentar contra a dignidade da persoa e de crear

un medio intimidatorio, hostil, degradante, humillante ou ofensivo.

- ❖ **ACOSO SEXUAL:** a situación en que se produce calquera comportamento verbal, non verbal ou físico non desexado de índole sexual, co propósito ou o efecto de atentar contra a dignidade dunha persoa, en particular cando se crea un ambiente intimidatorio, hostil, degradante, humillante ou ofensivo.
- ❖ **COEDUCACIÓN:** método de intervención educativo que vai máis alá da educación mixta e cuxas bases se fundamentan no recoñecemento das potencialidades e individualidades das nenas e nenos, independentemente do seu sexo. A coeducación é, polo tanto, educar dende a igualdade de valores, oportunidades e trato ás persoas.
- ❖ **CONCILIACIÓN DA VIDA PERSOAL, FAMILIAR E LABORAL:** creación dunha estrutura e organización da contorna laboral que facilite a mulleres e a homes a combinación do traballo, as responsabilidades familiares e a vida persoal. 53 de 59 Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia
- ❖ **CORRESPONSABILIDADE:** repartición equitativa das responsabilidades domésticas e do coidado das persoas entre mulleres e homes. No reparto dos coidados é imprescindible que o tempo dedicado á crianza das fillas e fillos por parte das persoas proxenitoras sexa igual. O significado da corresponsabilidade social ten como obxectivo aumentar a implicación das persoas na repartición das responsabilidades domésticas e familiares, especialmente dos homes, para estenderse a outros axentes sociais e instancias públicas e privadas.
- ❖ **DISCRIMINACIÓN:** o concepto de discriminación incluirá: a) O acoso ou acoso moral por razón de xénero e o acoso sexual, así como calquera trato menos favorable baseado no rexeitamento de tal comportamento por parte dunha persoa ou o seu sometemento a el. b) A orde de discriminar persoas por razón do seu sexo ou xénero. c) O trato menos favorable a unha muller en relación co embarazo ou permisos relacionados coa maternidade. **DISCRIMINACIÓN DIRECTA:** a situación en que unha persoa sexa, fose ou puidese ser tratada por

razón de sexo ou xénero de maneira menos favorable que outra en situación comparable. **DISCRIMINACIÓN INDIRECTA:** a situación en que unha disposición, un criterio ou unha práctica aparentemente neutros sitúan persoas dun sexo determinado en desvantaxe particular con respecto a persoas do outro sexo, agás que a devandita disposición, criterio ou práctica poidan xustificarse obxectivamente cunha finalidade lexítima e que os medios para alcanzar a devandita finalidade sexan adecuados e necesarios.

- ❖ **EMPODERAMENTO:** termo empregado na IV Conferencia Mundial das Mulleres para referirse ao aumento da participación feminina nos procesos de toma de decisión e acceso ao poder. Inclúe o fortalecemento da súa posición social, económica e política e busca reducir ou eliminar as relacións de poder entre os sexos.
- ❖ **ESTEREOTIPO DE XÉNERO:** fai referencia a unha serie de ideas impostas, simplificadas, pero fortemente asumidas sobre as características, actitudes e aptitudes das mulleres e dos homes. Estas ideas, fixas, asúmense como naturais e serven para clasificar as persoas sen ter en conta as súas realidades individuais polo que se establece un modelo do feminino e do masculino nun contexto dado e se normativiza ou categoriza os membros da sociedade de acordo con iso. Punto 54 do 59 Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia
- ❖ **FEMINISMO:** movemento que procura a Igualdade entre homes e mulleres en todos os ámbitos da vida.
- ❖ **FENDA DE XÉNERO:** é a diferenza entre as taxas masculina e feminina na categoría dunha variable producida pola desigualdade de xénero. As máis coñecidas son:
 - **FENDA SALARIAL:** diferenza relativa que existe na medida dos ingresos brutos por hora, de mulleres e homes en todos os sectores da economía.
 - **FENDA DIXITAL:** diferenza no acceso e no uso das tecnoloxías da información. Fálase de 1ª fenda dixital cando se trata do acceso, 2ª fenda

dixital cando se analiza o uso e a intensidade das TIC e de 3ª fenda dixital cando nos referimos a aspectos máis cualitativos como son o uso diferencial de servizos avanzados.

- ❖ **HOMOFOBIA:** aversión, odio, medo, prexuízo ou discriminación contra mulleres ou homes homosexuais, bisexuais ou transexuais.
- ❖ **IDENTIDADE SEXUAL:** autodefinición que a persoa fai de si mesma como pertencente a un sexo.
- ❖ **IDENTIDADE DE XÉNERO:** autodefinición da persoa como pertencente a un dos xéneros establecidos culturalmente. Grao de asunción dos comportamentos, actitudes, etc., asociados ao devandito xénero.
- ❖ **IGUALDADE:** en coeducación, enténdese como igualdade de dereitos e oportunidades entre as persoas, independentemente do sexo ou xénero ao que pertenzan.
- ❖ **IGUALDADE DE OPORTUNIDADES ENTRE MULLERES E HOMES:** fundamentado no principio de Igualdade, refírese á necesidade de corrixir as desigualdades que existen entre mulleres e homes na sociedade. Constitúe a garantía de que mulleres e homes poidan participar en diferentes esferas (económica, política, participación social, de toma de decisións...) e actividades (educación, formación, emprego...) sobre bases de igualdade.
- ❖ **IGUALDADE DE TRATO:** a igualdade de trato presupón o dereito ás mesmas condicións sociais, de seguridade, remuneracións e condicións de traballo, tanto para mulleres como para homes.
- ❖ **INTERSEXUAL:** termo xeral que se emprega para referirse a unha variedade de condicións nas que unha persoa nace cunha variación nas características sexuais 55 de 59 Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia (anatomía sexual, órganos reprodutivos e/ou mapa cromosómico) que non encaixa nas definicións pechadas de home ou muller. Pode ser algo patente no nacemento ou pode descubrirse ao longo da vida.

- ❖ **INVISIBILIZACIÓN:** proceso polo que certas persoas, acontecementos, actitudes e comportamentos pasan desapercibidos pola interiorización dos patróns culturais nos que se está inmerso.
- ❖ **LINGUAXE INCLUSIVA:** é aquela que fai visible a existencia dos sexos, utilizando diversas fórmulas para fomentar unha visión do mundo na que se inclúan mulleres e homes. É unha linguaxe completamente correcta desde unha perspectiva gramatical, que busca superar o sexismo lingüístico e o androcentrismo.
- ❖ **LINGUAXE SEXISTA:** uso da linguaxe que fomenta a discriminación das mulleres, é dicir, utiliza o masculino como xénero gramatical que inclúe o feminino, invisibilizando as mulleres.
- ❖ **MICROMACHISMO:** comportamento ou expresión “invisible ou de escasa visibilidade” da violencia e dominación, que con frecuencia, algúns homes realizan no ámbito das súas relacións.
- ❖ **MACHISMO:** conxunto de actitudes, condutas, prácticas sociais e crenzas destinadas a xustificar e promover o mantemento dunha situación discriminatoria contra as mulleres e contra todas as persoas que non asumen o patrón masculino socialmente dominante.
- ❖ **ORIENTACIÓN SEXUAL:** é a atracción emocional ou sexual que se sente cara outra persoa. Se a atracción é cara alguén do mesmo sexo, falamos de homosexualidade; cara a unha persoa de diferente sexo, é heterosexualidade, e atracción por persoas de ambos os sexos é chamada bisexualidade.
- ❖ **PATRIARCADO:** sistema familiar, social, ideolóxico, político e económico caracterizado polo dominio do home nos diferentes ámbitos.
- ❖ **PERSPECTIVA DE XÉNERO:** enfoque que ten en consideración as diferenzas entre mulleres e homes en calquera actividade ou ámbito co obxectivo de acadar unha igualdade real e efectiva..
- ❖ **ROLES DE XÉNERO:** conxunto de papeis e expectativas diferentes para

mulleres e homes que marcan a diferenza respecto a como ser, como sentir e como actuar. Estes 56 de 59 Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia roles son asignados pola sociedade na que vivimos e, como consecuencia diso, as persoas desenvólvense como mulleres ou como homes identificándose cos roles que polo seu sexo lles foron asignados.

- ❖ **SEGREGACIÓN LABORAL DAS MULLERES:** refírese á concentración das mulleres en determinadas ocupacións e/ou familias profesionais que, xeralmente, caracterízanse por ter condicións de emprego pouco satisfactorias, baixos salarios e poucas oportunidades de formación continua e adquisición de cualificacións engadidas. A segregación pode ser horizontal, cando a concentración se produce en determinadas ocupacións/familias profesionais; e vertical, cando as mulleres se concentran en postos de baixa responsabilidade.
- ❖ **SEXISMO:** actitudes que inciden, favorecen e perpetúan a desigualdade por razón de sexo e/ou xénero. SEXO: conxunto de diferenzas biolóxicas (anatómicas e fisiolóxicas) entre homes, mulleres e intersexuais.
- ❖ **SOCIALIZACIÓN:** proceso de interiorización de valores e comportamentos provenientes da contorna no que a muller e o home viven, chegando a asumilos como propios e naturais.
- ❖ **TEITO DE CRISTAL:** fai referencia á barreira invisible que impide ás mulleres o mantemento ou o progreso na súa carreira profesional. É unha forma de discriminación indirecta que obstaculiza a promoción das mulleres. Entre os principais factores que manteñen o «teito de cristal» destacan os relativos a aspectos externos e interactivos como a cultura organizativa e as responsabilidades domésticas e familiares. Por tanto o «teito de cristal» está formado por unha superficie superior invisible na carreira laboral e social das mulleres, difícil de traspasar, que as impide seguir avanzando.
- ❖ **TOLERANCIA CERO:** resolución formulada polo Parlamento Europeo en 1997, que ten como obxectivo modificar as actitudes na sociedade, de maneira que,

baixo ningún concepto, se tolere ou permita a violencia contra as mulleres a nivel individual, colectivo e institucional.

- ❖ **TRANSEXUALIDADE:** caracterízase por presentar unha discordancia entre a identidade de xénero e o sexo biolóxico. Punto 57 do 59 Plan de actuacións para a Igualdade nos centros educativos de Galicia
- ❖ **TRANSVERSALIDADE:** en coeducación, supón a inclusión da perspectiva de xénero na elaboración, desenvolvemento e seguimento de todas as actuacións que afecten, directa ou indirectamente, a comunidade educativa.
- ❖ **TRANSVERSALIDADE DE XÉNERO:** integración sistemática das situacións, prioridades e necesidades das mulleres e homes, respectivamente, en todas as políticas e actividades, con vistas a promover a igualdade entre ambos os dous xéneros. Implica dar prioridade ao criterio de xénero en todo o que se leve a cabo.
- ❖ **VIOLENCIA MACHISTA:** é o conxunto de actitudes activas ou pasivas polas que se exerce unha violencia física, psíquica, sexual, emocional e social que trata de impor o conxunto de crenzas, estereotipos e relacións de dominación baseadas no ideario machista e patriarcal. Este concepto inclúe a violencia de xénero e outras manifestacións de intolerancia e de dominación como a homofobia ou a aversión ás persoas que non actúan conforme aos roles que se lle presupoñen socialmente asignados ao seu sexo e xénero.
- ❖ **VIOLENCIA DE XÉNERO:** termo acuñado na Conferencia Mundial sobre a muller en Pequín (1995) e que se define como todo acto de violencia sexista que ten como resultado posible ou real un dano de natureza física, sexual, psicolóxica, incluíndo as ameazas, a coerción ou a privación arbitraria de liberdade para as mulleres e as súas fillas e fillos menores, xa se produza na vida pública ou na privada.
- ❖ **XÉNERO:** construción cultural segundo a cal se lles asigna ás persoas determinados papeis, ocupacións, expectativas, comportamentos e valores

por razón do seu sexo.

Vigo, novembro de 2020.

A DIRECTORA E O CLAUSTRO DE PROFESORAS/ES